

Naši předkové napsali mnoho ze svých zkušeností a poznatků do rodinných kronik, na desky kancionálů, do kalendářů i do obecních kronik. Některé tyto zápisky občas objevujeme při opravách a rekonstrukcích starých staveb.

Lenka Chalupová

Podobný nález byl učiněn 14.05.1967 v Mostní ulici v domě č.p.52 orientační č.15 kde býval starý špitál (chudobinec) připomínaný počátkem 16. století, kdy Přerov držel známý příznivec města pan Vilém z Pernštejna a na Helfštejně. Velmi pečoval o město a staral se i o ty nejpotřebnější; daroval také dne 23.8.1511 přerovskému špitálu horní louku, která patřila k jeho vinařskému dvoru a ležela v Žebračce, aby se polepšilo chudině ve špitálu. Špitál postupně chátral a tak se obecní výbor rozhodl o jeho rekonstrukci.

O tom již při popisování nálezu. Když dne 14.05.1967 prováděl elektrikář novou elektroinstalaci, tak při dlabání otvoru pro rozvodnou elektro skříňku objevil kruhovitou měděnou schránku o rozměrech asi 15x15 cm. Na přední straně byl letopočet 1863. Po otevření schránky se objevily tiskoviny, mince a další listiny. Mezi nalezenými věcmi byl i plán oprav špitálu s legendou: "Prerau im Monat April 1862". Vyplývá z toho, že Přerované se zabývali myšlenkou na opravu. Oprava se ale oddálila, ale požár na jaře 1863 ji uspíšil. Došlo k ní hned na podzim 1863. Na plánu je česká poznámka, že "plán odpovídá původnímu, jen málo pozměněnému". Na plánu jsou uvedeny i velikosti špitálních místností v opravené budově. Největší místnost dlouhá 4 sáhy 5 stop, široká 2 sáhy a 1 stopu, což by odpovídalo dnešním asi 33 čtverečním metrům; byla to místnost pro muže. Vedlejší, dlouhá 3 sáhy a 2 stopy, široká 2 sáhy a 1 stopu, tedy něco přes 23 čtverečných metrů byla pro ženy. Vedle byl pokoj hlídače, pále pokoj přijímací, kuchyně a docela malý pokoj pro nakažlivé choroby. To bylo v patře. V přízemí byl byt kuchaře a také byt nájemce mostního mýta přes Bečvu. Budova byla jednopatrová. Za války v roce 1866 se v něm léčili nemocní na cholera a ranění. Autorem plánu byl členem přerovské městské rady ing. Severní dráhy Arnošt Bühler, což potvrdil vlastnoručním podpisem na plánu.

Cennou památkou byl i otisk starodávné městské pečeti v červeném vosku na kousku papíru s Legendou: Pečeť města "Przerowa". Podle reliéfu městského znaku, jeho podoby, shodné s tvarem znaku na soše sv. Josefa z roku 1717 u farního kostela v Přerově, dále podle spřežky ve slově Přerova se dá soudit že jde o otisk pečeti ze 17. století. Pečeť dokládá českou samosprávu Přerova v době, kdy jiná Moravská města trpěla německým útlakem.

Dále byly nalezeny noviny z roku 1863, noviny byly značně poškozeny vlhkem, zvláště na přeložkách. Ve schránce bylo 7 čísel Národních listů, které vycházely v roce 1861 v Praze, ale není tam žádná zmínka o Přerovu. Na jejich odběru měl velkou zásluhu starosta Kramář, odchovanec pražské vysoké školy.

Dále bylo ve schránce 12 čísel olomouckých novin Morava. Byly nejvíce poškozené, ale ani v nich se nenašly zprávy o Přerovu. Dále tam byly výtisky Humoristických listů z roku 1861 a Moravská Orlice z roku 1863, ale také žádné zprávy o Přerovu. Ale v 1 čísle slezských novin opavských Opavský Besedník a to v čísle 25 z 9.9.1863, roč. III čteme velmi zajímavou zprávu z Přerova. Mluví se v ní o "besedě", upořádané na paměť Tisícího výročí příchodu Cyrila a Metoděje na Moravu v roce 863. Přerovští uspořádali Besedu v sále "U bílého Koníčka" (hostinec byl již zbourán, dnes na jeho místě stojí Městský dům) dne 30 srpna 1863. Čistý výnos se měl věnovat pohořelým v Polné. Besedu zahájil řečník, poté zazpíval Přerovský Zpěvácký spolek několik sborů. Mezi zpěvnými čísly zahrála na klavír slečna Anna Skálová z Prostějova. Po druhém sboru recitovala sl. Anna Cejpková báseň Matce vlasti s takovým citem, že byli všichni hluboce dojati. Přednes ocenili velkým potleskem a volání slávy. Na besedě hrála také vojenská hudba Wasa z Olomouce, jejíž člen p. Lípa zahrál na housle krásné variace. Ve zprávě se dále uvádí, že se tančilo až do rána a že na besedě "spanilé Přerovany a čilí mládenci přerovští velmi obratně" zatančili nový tanec "Beseda", jehož jednotlivé figury pocházejí z národních tanců. Zprávu uzavírá sdělení o přítomnosti

některých "znamenitějších" hostů, jako byl Fedra Náprstek s chotí z Prahy, profesor Zoubek z České Lípy, prof. Deml z Olomouce, arcikněz Rojk z Čech. Výtěžek byl velmi malý, vzhledem k nízkému vstupnému.

V nálezu byly také 2 výtisky německých vládních novin v Brně Brüner Zeitung z roku 1863. v 6. čísle z 9.1.1863 se dočteme o kulturním dění v Přerově. Uvádí se, že 26.12.1862 upořádal Slovanský pěvecký spolek přerovský svůj první koncert, který byl velmi úspěšný. Vrcholem koncertu byly sólové zpěvy "Slezské víno", dále fantazie na piano z opery Lukrecia, již zahrál p. Skála, technik z Vídně, bratr sbormistra.

O hospodářském životě v Přerově z let šedesátých se dovídáme z dalšího nálezů. Jsou to především Stanovy záložné pokladnice přerovské z 6.6.1861. Pojmenování "záložna" znamená, že pokladnice někoho penězi zakládala, zaručovala se. Ve schránce bylo také pozvání na valnou hromadu pokladnice 18.1.1863 a také leták o úředních hodinách.

Po roce 1848 začali svobodní rolníci najímat na práci čeled'. Výklad čeledního řádu vytištěný a vydaný v roce 1857 byl také přiložen. Listinné doklady uzavírají dva divadelní programy ve tvaru letáků, zvoucích divadla divadelní společnosti Josefa Štandery. Šlo o dvě hry: "Monika" od J.J. Kollara a "Dobrý tón čili s vlky se musí výtí" od J. procházky. Mezi uvedenými herci najdeme i Jindřicha Mošnu. Zajímavé jsou i ceny: sedadlo I tř. 40 kr., II tř. 30 kr. Lístek pozemní 20 kr., galerie 10 kr.

Součástí nálezů byly i různé mince, jimiž se v té době platilo, ale také i starší. Dále medailónek železný, silně postříbřený elipsovitého tvaru a má na vrcholu ouško. Takovým medailónekům se říkalo agnusek, od agnus dei, beránek boží. Agnustky se nosily na krku. Medailónek byl vydán k tisící výročí příchodu Cyrila a Metoděje na Moravu.

Schránka, kterou objevil pan Stanislav Křepelka z Kojetína, byla předána městskému muzeu, a tak díky poctivému nálezci jsme se zase dozvěděli něco z historie Přerova.

Termín „špitál“ v 16. století nemůžeme chápat jako nemocnici, ale byl to útulek pro staré nemajetné lidi, neschopné práce a obživy.

Byl na rohu u mostu přes Bečvu na levém břehu v dnešní ulici Mostní. K obživě chovanců špitálu věnovala vrchnost různé platy, které jí přicházely z pozemkového vlastnictví. 23. srpna 1511 daroval Vilém z Pernštejna tzv. horní louku v Žebračce od svého dvora ve Vinarech přerovské obci. Výnos z této louky měla městská rada každoročně poskytnout špitálu. Roku 1512 daroval Vilém „k polepšení chudiny“ v špitálu plat 40 grošů českých z nivy, která ležela před Židovskou ulicí podle cesty Kozlovské.

Oba tyto platy asi časem zanikly, protože roku 1526 se obrací město na Jana z Pernštejna s prosbou o poskytnutí příjmu pro špitál. K obecnímu špitálu údajně nejsou žádné platy, chudina je odkázána na milodary a proto trpí nouzí. Přerovští žádali, aby Jan daroval špitálu plat ze svého mlýna za Bečvou, a Jan jejich prosbě vyhověl, protože je správné „o chudé péči míti“.

Další obdarování obdržel špitál od Fridricha z Žerotína. Ve své závěti z 12. 5. 1598 věnoval přerovskému špitálu 500 zlatých. Dědicové měli prodat statek mořický a uvedenou částku postoupit Přerovským.⁴ Tento odkaz musel vymáhat Karel st. z Žerotína roku 1605. Dne 15. ledna uvedeného roku se dotazuje, zda peníze byly již odvedeny. 18. února upomíná Jana Flašera z Dolan, úředníka na Mořicích o zaslání

peněz a teprve 24. června obdržel zprávu od Přerovských, že celý odkaz 500 zlatých na špitál přijali. Přerovským určuje, aby peníze na špitál skutečně věnovali, a měli jej informovat, jak s penězi naložili.⁵

Lenka Chalupová
Redaktorka